

РЕШЕНИЕ

№ 2416

гр. С., 12.02.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 31 СЪСТАВ, в публично заседание на двадесет и девети януари през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: МИРОСЛАВ В. СТОЯНОВ

при участието на секретаря ГЕРГАНА Н. БАРАКОВА
като разгледа докладваното от МИРОСЛАВ В. СТОЯНОВ Гражданско дело
№ 20231110162123 по описа за 2023 година

Предявени са следните искиове от И. К. Д., ЕГН: *****, адрес: гр. С., ул. „К. К.“ № 20, срещу „В.БГ“ ЕООД, ЕИК: *****, седалище и адрес на управление: гр. С., ул. „Д. Х.“ № 52-54:

- по чл. 26, ал. 1 ЗЗД вр. чл. 10а вр. чл. 19, ал. 4 вр. чл. 22 ЗПК вр. чл. 143 ЗПК за прогласяване нищожност на клауза относно такса за бързо разглеждане по договор за кредит № *****/20.08.2021 г.;
- по чл. 55, ал. 1 ЗЗД за осъждане на ответника да заплати на ищеца сумата от 31,57 лв., недължимо платена във връзка с клаузата относно „такса за бързо разглеждане“ в договор за кредит № *****/20.08.2021 г., изменен с два анекса от 20.08.2021 г. и анекс от 21.08.2021 г., ведно със законната лихва върху главницата от 13.11.2023 г. до окончателното изплащане.

Ищецът твърди, че между страните (*ответникът е с предходно наименование „*****“ ЕООД до 21.03.2022 г.*) е сключен договор за кредит № *****/20.08.2021 г., по силата на който му бил отпуснат заем от 50 лв. при погасяване в срок до 25.08.2021 г., при ГПР 48,20%, ГЛП 39,42 %. Сочи, че с последващи два анекса от 20.08.2021 г. и анекс от 21.08.2021 г. на ищеца били отпуснати още три пъти по 50 лв. при съответно увеличаване на таксата за експресно разглеждане, като за срока на договора, тоест на 25.08.2021 г. изплатил по сметка на ответника сумата от общо 232,59 лв., чиято разбивка дава ответникът – 200 лв. – главница, 1,02 лв. – договорна лихва и 31,57 лв. – такса за допълнителна незадължителна за ползване услуга за бързо разглеждане, като клаузата, в която е уговорена същата такса, е нищожна на следните основания:

- чл. 10а ЗПК – услугата „такса бързо разглеждане“ представлява дейност по усвояване и управление на кредита;

- чл. 26, ал. 1, предл. 3 ЗЗД – процесната клауза накърнява добрите нрави поради

умишлено въвеждане на потребителя в заблуждение и калкулиране на допълнителна (лихва) печалба към уговорената възнаградителна лихва;

- чл. 19, ал. 4 ЗПК – нарушен е законово предвиденият размер на ГПР и е налице заобикаляне на закона;

- чл. 143, ал. 2, т. 19 ЗЗП – клаузата е неравноправна, тъй като не позволява на потребителя да прецени икономическите последици от сключването на договора;

В срока по чл. 131 ГПК „В.БГ“ ЕООД оспорва допустимостта и основателността на исковете по подробно изложени съображения.

Съдът, като обсъди събраните доказателства и доводите на страните, приема за установено следното от фактическа и правна страна:

Предмет на делото са кумулативно обективно съединени искове с правно основание чл. 26, ал. 1 ЗЗД вр. чл. 10а вр. чл. 19, ал. 4 вр. чл. 22 ЗПК вр. чл. 143 ЗПК и чл. 55, ал. 1, предл. 1 ЗЗД.

По иска по чл. 26, ал. 1 ЗЗД в тежест на ищеца е да докаже сключен между него и ответника договор за паричен заем със соченото в исковата молба съдържание, а в тежест на ответника е да докаже, че договорът съдържа валидни и равноправни клаузи, както и своите възражения.

По иска по чл. 55, ал. 1, предл. 1 ЗЗД в тежест на ищеца е да докаже извършено плащане на процесната сума в полза на ответника на основание процесната клауза, предвиждаща заплащане на „такса за бързо разглеждане“, а в тежест на ответника е да докаже наличие на основание за получаване на платените от ищеца суми въз основа на валидно обвързващи страните договорни клаузи, предвиждащи погасяване на отпуснатия кредит в размерите на така извършеното плащане.

С проекта за доклад по делото като безспорни и ненуждаещи се от доказване са отделени следните обстоятелства: между страните (*ответникът е с предходно наименование „*****“ ЕООД до 21.03.2022 г.*) е сключен договор за кредит № *****/20.08.2021 г., по силата на който на ищеца е отпуснат заем от 50,00 лв. при погасяване в срок до 25.08.2021 г., при ГПР 48,20%, ГЛП 39,42 %; с последващи два анекса от 20.08.2021 г. и анекс от 21.08.2021 г. на ищеца са отпуснати още три пъти по 50,00 лв. при съответно увеличаване на таксата за експресно разглеждане; за срока на договора, тоест на 25.08.2021 г. ищецът изплатил по сметка на ответника сумата от общо 232,59 лв., чиято разбивка дава ответникът – 200,00 лв. – главница, 1,02 лв. – договорна лихва и 31,57 лв. – такса за допълнителна незадължителна за ползване услуга за бързо разглеждане. Проектът за доклад е обявен за окончателен доклад по делото в проведеното открито съдебно заседание от 29.01.2024 г. Ето защо и на основание чл. 153 ГПК съдът приема осъществяването на отделените за безспорни факти за доказано.

Същите се установяват и от приетия по делото договор за потребителски кредит № *****/20.08.2021 г., с общи условия към него, три анекса за допълнителна сума към процесния договор за кредит, два от които от 20.08.2021 г. и един от 21.08.2021 г., както и три броя стандартен европейски формуляр за предоставяне на информация за потребителските кредити към договора за кредит и анексите към него.

Като писмено доказателство по делото са приети общите условия, приложими към процесния договор и анексите към него, неоспорени от ищеца. В т. 4.2. от същите е предвидено, че кредиторът предоставя възможност на кредитополучателя да заяви изрично бързо разглеждане на подаденото искане за отпускане на кредит. Услугата

бързо разглеждане е допълнителна незадължителна услуга, която се предоставя при изрично искане отстрана на кредитополучателя и гарантира обработка на искането и предоставяне на отговор до петнадесет минути от изпращането му. А съгласно т. 4.2., когато искането за отпускане на кредит постъпи извън работно време за кредитора, в неработен ден или на официален празник, се допуска забавяне в обработката извън посочените петнадесет минути, но при всички случаи се гарантира приоритетно разглеждане и ускорена процедура за отговор в срок до два часа от началото на първия следващ работен ден. Видно от т. 4.4. от общите условия, за заявката на услугата за бързо разглеждане на искането за кредит, кредитополучателят дължи такса за бързо разглеждане, която се начислява спрямо сумата на кредита и срока на договора за кредит. Дължимата сума за тази услуга се посочва в специалните условия на договора за кредит и е включена в тарифата на кредитора, налична на началната страница.

Между страните не се спори, а и от приетите по делото писмени доказателства се установява, че при сключването на процесния договор за кредит от 20.08.2021 г. на ищеца е начислена „такса за бързо разглеждане“ в размер на 9,22 лв., а с последващите два анекса от 20.08.2021 г. размерът на таксата е увеличен съответно на 17,15 лв. и на 24,64 лв., а с анекса от 21.08.2021 г. – на 31,57 лв. Заплащането на сумата от 31,57 лв. от ищеца в полза на ответника също е безспорно между страните и е отделено с окончателния доклад за ненуждаещо се от доказване.

Несъмнено ищецът е потребител по смисъла на чл.9, ал.3 ЗПК, а ответникът кредитор по смисъла на чл. 9, ал. 4 ЗПК. Предвид изложеното, сключеният между страните договор за заем по своята същност е договор за потребителски кредит по смисъла на чл. 9, ал.1 ЗПК, спрямо който договор са приложими разпоредбите на Закона за потребителския кредит.

Съгласно чл. 22 ЗПК, когато не са спазени изискванията на чл. 10, ал. 1, чл. 11, ал. 1, т. 7-12 и т. 20, чл. 12, ал. 1, т. 7-9 ЗПК, договорът за потребителски кредит е недействителен и липсата на всяко едно от тези императивни изисквания води до настъпването на тази недействителност. Същата има характер на изначална недействителност, защото последиците ѝ са изискуеми при самото сключване на договора и когато той бъде обявен за недействителен, заемателят дължи връщане само на чистата стойност на кредита, но не и връщане на лихвата и другите разходи.

Относно таксата за бързо разглеждане, съдът намира, че не е спазено изискването на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК. Разпоредбата сочи, че договорът трябва да съдържа годишния процент на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора за кредит, като се посочат взетите предвид допускания, използвани при изчисляване на годишния процент на разходите по определения в Приложение № 1 начин. В контекста на дадената дефиниция в чл. 19, ал. 1 ЗПК годишният процент на разходите по кредита изразява общите разходи по кредита за потребителя, настоящи или бъдещи (лихви, други преки или косвени разходи, комисиони, възнаграждения от всякакъв вид, в т. ч. тези, дължими на посредниците за сключване на договора), изразени като годишен процент от общия размер на предоставения кредит. ГПР се изчислява по специална формула. Спазването на това изчисление, дава информация на потребителя как е образуван размерът на ГПР и общо дължимата сума по договора. Тоест, в посочената величина (бидейки глобален израз на всичко дължимо по кредита), следва по ясен и разбираем за потребителя начин да са инкорпорирани всички разходи, които ще стори и които са пряко свързани с кредитното правоотношение. Отделно посочването само с цифрово изражение на процента ГПР не е достатъчно, за да се считат спазени

законовите изисквания. Целта на цитираната разпоредба на чл. 11, т. 10 ЗПК е на потребителя да се предостави пълна, точна и максимално ясна информация за разходите, които следва да стори във връзка с кредита, за да може да направи информиран и икономически обоснован избор дали да го сключи. Поради това в договора трябва да е посочено не само цифрово какъв годишен процент от общия размер на предоставения кредит представлява ГПР, но изрично и изчерпателно да бъдат посочени всички разходи, които длъжникът ще направи и които са отчетени при формиране на ГПР. Поставянето на кредитополучателя в положение да тълкува всяка една от клаузите в договора и да преценява дали тя създава задължение за допълнителна такса по кредита, невключена в ГПР, противоречи на изискването за яснота, въведено с чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК

В Общите условия е уговорено, че таксата за бързо разглеждане гарантира експресна обработка на получаване на отговор на искането за отпускане на кредит – до 15 минути от изпращането. Разпоредбите на чл. 10а ЗПК дават възможност на кредитора по договор за потребителски кредит да получава такси и комисионни за предоставени на потребителя допълнителни услуги във връзка с договора. Това са услуги, които нямат пряко отношение към насрещните задължения на страните по договора, а именно предоставяне на паричната сума и нейното връщане, ведно с договорената възнаградителна лихва и на определения падеж. Но кредиторът не може да изисква заплащане на такси и комисионни за действия, свързани с усвояване и управление на кредита – чл. 10а, ал. 1 и 2 ЗПК. В настоящия случай, с въведените с договора за паричен заем и анексите към него такси за бързо разглеждане на документи по същество се цели заобикаляне на ограничението на чл. 33 ЗПК и въвеждане на допълнителни плащания, чиято дължимост де факто е изцяло свързана с усвояване на кредита. Подобни клаузи противоречат на чл. 33 ЗПК, тъй като преследват забранена от закона цел да се присъди още едно допълнително плащане, чиято сума не е включена в размера на ГПР. На практика дейността, за която е начислена тази такса, не е допълнителна услуга, доколкото разглеждането на документите преди предоставянето на заетата сума, дори и експресно, безспорно е типично действие по усвояване на кредита и съставлява присъщ за основния предмет на договора разход. Целта на таксите и комисионите по смисъла на разпоредбата на чл. 10а, ал. 1 ЗПК е да се покрият административните разходи на кредитора при предоставяне на допълнителни услуги, свързани с договора за потребителски кредит, но различни от основната услуга по предоставяне на кредит, като същевременно съобразно чл. 10а, ал. 2 ЗПК кредиторът не може да изисква заплащане на такси за действия, свързани с управление на кредита, тъй като те са част от дейността му по предоставяне на кредита, както и да събира повече от една такса за едно и също действие. С оглед изложеното таксата за бързо разглеждане противоречи и на разпоредбата на чл. 10а, ал. 2 ЗПК, която забранява на кредитора да изисква заплащане на такси и комисионни за действия, свързани с усвояването и управлението на кредита.

Таксата за бързо разглеждане представлява действие по усвояване на кредита във времево отношение. Доколкото се касае за възнаграждение по усвояването на кредита, с нея реално се заобикаля разпоредбата на чл. 19, ал. 4 ЗПК. С това допълнително плащане се покриват разходи, които следва да бъдат включени в ГПР, при което същият би надхвърлил законовото ограничение, вземайки предвид сегашния му размер и съотношението между главницата, таксата и възнаградителната лихва. Така, с тази сума, реално се увеличава печалбата на кредитора, защото при плащането

на всички задължения се получава едно допълнително възнаграждение. Ето защо посочения в договора годишен процент на разходите от 48,20 % не отговаря на действителния такъв. Несъмнено, действителният размер на ГПР по кредита би бил по-висок след като бъдат включени и начислените такси за бързо разглеждане. Посочването в договора за кредит на по-нисък от действителния ГПР, представлява невярна информация и следва да се окачестви като нелоялна и по-конкретно заблуждаваща търговска практика, съгласно чл. 68 г, ал. 4 ЗЗП във вр. с чл. 68д, ал. 1 ЗЗП. Тя подвежда потребителя относно спазването на забраната на чл. 19, ал. 4 ЗПК и не му позволява да прецени реалните икономически последици от сключването на договора. Освен това, клаузата за дължимостта на таксата за бързо разглеждане на документи, противоречи на добрите нрави. Същата не отговаря на изискването за добросъвестност между страните и води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца/доставчика и потребителя – чл. 143 ЗЗП, и води до неоснователно обогатяване за кредитора.

Според заключението на неоспорената от страните съдебно-счетоводна експертиза, което съдът цени като компетентно и обективно изготвено, и устното изложение на вещото лице при неговото приемане в открито съдебно заседание размерът на ГПР надхвърля петкратния размер на законната лихва съгласно разпоредбата на чл. 19, ал. 4 ЗПК, имайки предвид, че в този размер ответникът е включил и таксата за бързо разглеждане на искането за отпускане на процесния кредит.

Всичко гореизложено води до категоричния извод за нищожност на клаузата, предвиждаща заплащане на такса за бързо разглеждане в процесния договор за кредит, чийто размер е изменен с анексите от 20.08.2021 г. и 21.08.2021 г., поради противоречие със закона, накърняване на добрите нрави и неравноправност на същата.

Доколкото противоречията между клаузата за бързо разглеждане и закона и добрите нрави е налице още при сключването на договора, съобразно разпоредбата на чл. 26, ал. 1 във вр. с ал. 4 ЗЗД, в тази си част договорът изобщо не е породил правно действие, а нищожността на тази клауза е пречка за възникване на задължение за такса за експресно разглеждане в размер на 9,22 лв., уговорен в договор за кредит № *****/20.08.2021 г., сключен между страните, чийто размер е увеличен с два анекса от 20.08.2021 г. съответно на 17,15 лв. и на 24,64 лв. и с анекс от 21.08.2021 г. – на 31,57 лв. Въз основа на извода за нищожност на договорната клауза, предвиждаща дължимост на такса за бързо разглеждане, заплатената от ищеца сума въз основа на тези договорни клаузи в общ размер на 31,57 лв. се явява без основание.

С оглед изложеното, съдът намира, че предявените искове са доказани по основание и размер и следва да бъдат уважени изцяло. Като законна последица от уважаване на иска по чл. 55, ал. 1, предл. 1 ЗЗД, върху сумата от 31,57 лв. следва да се присъди и законната лихва от датата на подаване на исковата молба в съда – 13.11.2023

г. до окончателното плащане.

По разноските

При този изход на спора право на разноски има единствено ищецът, който своевременно е направил искане за присъждане на такива.

На основание чл. 78, ал. 1 ГПК в полза на ищеца следва да бъдат присъдени разноски в общ размер на 400,00 лв., от които 100,00 лв. за държавна такса и 300,00 лв. за съдебно-счетоводна експертиза.

Ищецът претендира и разноски за адвокатско възнаграждение в общ размер на 960,00 лв. (480,00 лв. за иска по чл. 26, ал. 1 ЗЗД и още толкова за иска по чл. 55, ал.1, предл. 1 ЗЗД), на основание чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗАДв, видно от представения по делото договор за правна защита и съдействие (л. 89 от делото). Ответникът е направил възражение за прекомерност на претендираното възнаграждение, което е основателно. Делото не се отличава с правна и фактическа сложност, разглеждането му е приключило с проведено едно открито съдебно заседание, на което ищецът и процесуалният му представител не са взели участие.

Когато с една искова молба са предявени от един ищец срещу определен ответник в обективно кумулативно съединение оценяеми искове, интересът, върху който следва да се определи минималният размер на адвокатското възнаграждение, е сборът от цената на всички искове (Определение № 29 от 20.01.2020 г. на ВКС по ч. т. д. № 2982/2019 г., II т.о.). Съгласно чл. 7, ал. 2, т. 1 НМРАВ за процесуално представителство, защита и съдействие по дела с интерес до 1000,00 лв. минималният размер на възнаграждението е 400,00 лв. Неоснователен е доводът на ответника, че не дал повод за завеждане на иска, тъй като видно от извънсъдебното му поведение същият е начислил такса по оспорената договорна клауза, приел извършеното от ищеца плащане въз основа на тази клауза и платената сума е отнесъл за погасяване именно на задължение по нищожната договорна клауза, както е посочено и в заключението на съдебно-счетоводната експертиза.

Във връзка с искането на процесуалния представител на ищеца за присъждане на адвокатско възнаграждение с ДДС следва да бъде отбелязано, че с Определение № 917/02.05.2023г. по ч. гр. д. № 1323/2023 г. на ВКС, IV ГО, е прието, че предоставената безплатна правна помощ по чл. 38 ЗА представлява по смисъла на чл. 9, ал. 1 вр. чл. 8 ЗДДС безвъзмездна доставка на услуга, която не подлежи на облагане с данък върху добавената стойност по аргумент от по чл. 2, т. 1 ЗДДС, чл. 2, пар. 1, б. „в“ от Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху добавената стойност. Тази услуга не може да се счете за възмездна на основание чл.38 ал.2 ЗА по съображения, че възмездяването става впоследствие - с акта на съда, с който насрещната страна, при наличие на предвидените в нормата предпоставки, бива осъдена да заплати адвокатско възнаграждение на оказалия безплатната правна помощ адвокат. Съгласно чл. 25, ал. 2 ЗДДС данъчното събитие възниква на датата, на която услугата е извършена. Последващи този момент действия не могат да имат значение за възникване на данъчно задължение. Постановяването на съдебен акт, с който насрещната страна е осъдена да заплати възнаграждение за оказана безплатна правна помощ, не съставлява облагаема стока или услуга по смисъла на ЗДДС. Правоотношението, по което безплатната правна помощ е оказана, и това, създадено със съдебния акт, са между различни страни и с различно съдържание. По първото правоотношение за адвоката, оказал правната помощ, не възниква право да

получи възнаграждение, а второто е между адвоката и насрещната страна, по което адвокатът има само права, но не и задължения. Съдържанието на създаденото със съдебния акт правоотношение се изчерпва със задължението на оказалия безплатната помощ адвокат да бъде платена определена парична сума от насрещната страна. Съдът не е нито данъчно задължено лице по смисъла на чл. 3 ЗДДС, което да издаде фактура и да начисли ДДС по нея, нито е страна по правоотношението, възникнало от постановения от него осъдителен акт. Затова той не може да начислява ДДС върху дължимото за оказаната безплатна правна помощ адвокатско възнаграждение, без това да е изрично предвидено в закона. Нито ЗДДС, нито ЗАдв. въвеждат такава изрична нормативна уредба, която да се отклонява от общите правила за облагане с данък върху добавената стойност.

Предвид изложеното, съдът намира, че в тежест на ответника следва да бъде възложено да заплати адвокатско възнаграждение в полза на Еднолично адвокатско дружество „Д. М.“, представлявано от адв. Д. М.а, в минимален по Наредбата размер без ДДС за оказана безплатна правна помощ и съдействие на ищеца И. К. Д..

По изложените съображения, съдът

РЕШИ:

ПРИЗНАВА ЗА УСТАНОВЕНО между ищеца И. К. Д., ЕГН: *****, адрес: гр. С., ул. „К. К.“ № 20, и ответника „В..БГ“ ЕООД, ЕИК: *****, седалище и адрес на управление: гр. С., ул. „Д. Х.“ № 52-54, че клаузата, предвиждаща заплащане на такса за бързо разглеждане в размер на 9,22 лв., уговорена в договор за кредит № *****/20.08.2021 г., сключен между тях, чийто размер е увеличен с два анекса от 20.08.2021 г. съответно на 17,15 лв. и на 24,64 лв. и с анекс от 21.08.2021 г. – на 31,57 лв., е нищожна като противоречаща на закона и добрите нрави, както и поради неправомерност на същата.

ОСЪЖДА на основание чл. 55, ал. 1, предл. 1 ЗЗД „В..БГ“ ЕООД, ЕИК: *****, седалище и адрес на управление: гр. С., ул. „Д. Х.“ № 52-54, да заплати на И. К. Д., ЕГН: *****, адрес: гр. С., ул. „К. К.“ № 20, сумата от **31,57** лв. представляваща недължимо платена сума по нищожна клауза, предвиждаща заплащане на такса за бързо разглеждане в договор за кредит № *****/20.08.2021 г., сключен между тях, изменен с два анекса от 20.08.2021 г. и един анекс от 21.08.2021 г., ведно със законната лихва от 13.11.2023 г. до изплащане на вземането.

ОСЪЖДА на основание чл. 78, ал. 1 ГПК „В..БГ“ ЕООД, ЕИК: *****, седалище и адрес на управление: гр. С., ул. „Д. Х.“ № 52-54, да заплати на И. К. Д., ЕГН: *****, адрес: гр. С., ул. „К. К.“ № 20, сумата от **400,00** лв. – разноски по делото.

ОСЪЖДА на основание чл. 38, ал. 2, вр. ал. 1, т. 2 ЗАдв. „В..БГ“ ЕООД, ЕИК: *****, седалище и адрес на управление: гр. С., ул. „Д. Х.“ № 52-54, да заплати на Еднолично адвокатско дружество „Д. М.“, БУЛСТАТ: *****, представлявано от адв. Д. М., сумата от **400,00** лв., представляваща адвокатско възнаграждение за оказана в настоящото производство безплатна правна помощ и съдействие на ищеца И. К. Д..

Решението подлежи на обжалване пред Софийски градски съд в двуседмичен

срок от връчването.

Съдия при Софийски районен съд: _____